

Gallovich Jenőt elbocsátották a Demkétől.

— Jelentés a Demke munkásságáról, nehéz anyagi helyzetéről és a szanálási műveletekről. —

(Saját tudósítónktól.) A D. M. K. E. elnöki tanácsa és igazgatósága szombaton délután ülést tartott. Árkay Kálmán, az Országos Közművelődési Tanács alelnöke vezette a tanácskozásokat. Az igazgatóság az elnöki tanács javaslatára Gallovich Jenő főtitkárt július 29-től kezdődő hatálylyal a Demkénél viselt összes javadalmazott és tiszteletbeli állásaitól elmozdította. Scossa Dezső ügyvezető alelnök jelentésével kezdődött az ülés. A jelentés a következőket mondja:

Tekintetes Igazgatóság! Egyesületünk helyzete a legutóbbi 1915. évi december hó 11-én tartott igazgatósági ülés óta fokozottabb nehézségek elé jutott, amelyek leküzdése eddig csakis a legszigorubb takarékosság szem előtt tartásával sikerült. Az ahhoz nyert felhatalmazás alapján kénytelenek voltunk lombardirozni hadi kölcsönkönyvünket 12.000 korona összegben, amiből ki-egyenlítettük a január hó 1-én esedékes 6120 K törlesztési kölcsön összeget, továbbá 506 K 59 f adót, a kulturális segélyeket és folyó kiadásokat. Ki kellett fizetnünk a cirkvenicai üdülőház 55.000 K vételárát, az 1914. évi január hó 4-én tartott közgyűlési határozat rendelkezése alapján, miért is a megszavazott kölcsönt a Szeged-Csongrádi Takarékpénztárnál 55.000 korona összegben felvettük és azt az engedményes Magyar Banknak kifizettük, miáltal költségvetésünk újabb 3300 K évi kamattal lett megterhelve.

Súlyos anyagi veszteségeket okozott a cirkvenicai üdülőház omladozó állapota. Tudvalevő, hogy ezt a felosztott bpesti osztály előzetes engedélyünk nélkül hitelbe vette s a vételárból soha egy fillért sem törlesztett, de még annak évekre visszamenő kamatait sem fizette épen oly kevéssé, mint a 16.000 K betáblázott berendezési költségeket sem s így tulajdonképpen 70.000 K adósság és annak kamatai neheztedtek ráunk egy olyan épületért, amelynek eladása esetén, a vételár felét se kapnánk meg és amelynek karbantartása most is közel 2500 K kiadást okozott, amellyel, hogy havi 40 koronát kell fizetnünk annak a nőcselédnek, akit be kellett oda költöztetnünk, hogy mindenünket el ne

lopják, mert egy izben már betörték, és elvittek néhány ágyneműt, pokrócot stb. Minden kísérlet és igyekezet haszталannak bizonyult, hogy ezt az épületet bérbe adhassuk, miért is a honvédelmi Minister urnál tettünk kísérletet arra, hogy beteg katonák üdülőhelyül bérbevételessék.

Még súlyosabb anyagi veszteségekkel fenyeget a debreceni internátus, amely csak az 1913—14. tanéven át működött, ez évről nem kevesebb mint 12.631 K. 03 fillér fizetetlen tartozással maradt hátralékban, eltekintve attól a 15.392 K 21 f követeléstől, a mit Debrecen város támasztott ellenünk, a mely az épületet emelte. Mindkét ügyben megtettünk mindent, hogy a leküzdhetetlen terheket, amelyek egyesüldünk egész vagyoni ágát megrenditenék, magunktól elhárítsuk.

Ugyanis az elől említett 12.631 K tartozás eltekintve az ott folyt hibás gazdálkodástól részben onnét származott, hogy a város polgármesterének elnökele alatt működött internátusi felügyelő bizottság rendelkezése folytán olyan felszerelési és berendezési tárgyak lettek az internátus háztartása terhére beszerezve, amelyek a város által e célra megszavazott 40.000 K keretébe tartoztak, miért is írásban és leszámolás eszközlése végett a helyszínére kiküldött főszámvevőnk útján is arra kértük a várost, hogy miután itt olyan kiadások megtérítéséről van szó, amelyek a város helyett annak tudtával és hozzájárulásával egy e célra megszavazott függőkölcsön terhére kétoldalú szerződés alapján jóhiszeműen teljesítettek, ezen összeget nekünk utalja ki, hogy végre valahára ennek a szerencsétlen internátusnak egy évi számadása véglegelvezhető s tartozásai kiegyenlíthetők legyenek.

Azt már ismételtelen bejelentettem, hogy az épület átvétele és az építkezés kapcsán felmerült közel 16.000 K elengedése illetve az építkezési kölcsönbe való betudása iránt a kellő intézkedéseket részint személyes közbenjárással, részint a folyamatra tett tárgyalások útján intézkedtünk és reményünk volt rá, hogy mindkét igen súlyos terhek viselése alól megszabadulunk. Annál súlyosabban érint bennünket, hogy most Debrecen

városa követel rajtunk 5392 K 46 f világítási, 4678 K 97 f építkezési és 18.673 K 11 fillér kamat megtérítést, vagyis összesen 28.744 K. Nagyon természetesen megtettünk mindent arra nézve, hogy e horribilis követelésektől megszabadítsuk az egyesületet, amelynek eredményét annak idején bejelentem. Ezenkívül az ott egy tanéven át működött internátusnál különféle kifizetetlen számlák kiegyenlítését követelik rajtunk, amiket az ottani vezetőség nem rendezett s amelyek rendezése újabb rengeteg munkát, utánjárást ró ráink.

A háborus viszonyok ugyszólván legnyomasztóbb körülményei épen egyesületünk területére esvén, a kulturális téren való működésünket jórészt megbénította és még valószínűleg soká fog annak akadályául szolgálni. Mindamellet nem mulasztottunk el egy intézményünket sem a lehetőséghez képest fentartani és tovább fejleszteni.

Megemlítem elsősorban kitünően vezetett makói és szegedi internátusunk valóban nagy hiányt pótló munkálkodását a háboru egész időtartama alatt, miközben tanuságot tett e két intézményünk a hazafias nevelés terén felmutatott sikereiről, de főként arról, hogy a délvidéki szülők milyen előszeretettel és bizalommal helyezik el itt gyermekeiket, dacára annak, hogy a nagy drágaság miatt az ellátási árakat ismételtelen felemelnünk kellett.

Könyvtáraink fejlesztésére az idén csupán félösszegű államsegélyt nyertünk — 2500 koronát, — amiért négy 500 és 1—1000 koronás könyvtárt fogunk beszerezni és kiosztani és pedig: az orsz. gyermekvédő liga által fenntartott tanone-otthon részére egy 500, a szegedi fiatalok felügyelő hatóságánál egy 500, Szörényordas községnek egy 500, végül az egyesületünk fiókjává lett pancsovai Gromon Dezső egyesületnek egy 1000 koronás könyvtárt.

Az elnökség legfőbb törekvése arra irányult, hogy eltakarítsa azokat az akadályokat, amik az egyesület kulturális tevékenységének útjába állottak s előkészítse a békés idők beálltára tervezett fokozott tevékenységet, miért is kidolgoztuk az új munkaprogramot és azt a kellő előkészítés után előterjesztjük, kidolgoztuk az iskolán kívüli közoktatás egész anyagának tájékoztató ismeretét, amelyet az Orsz. Közművelődési Tanács vaskos kötetben fog közrebocsátani és

Haupt Mihály hazája.

Írta: Striegl F. József.

— Kun Tách!

Ezzel a sváb köszöntéssel nyitott be sok-sok évvel ezelőtt Haupt Mihály, nagyzsámi jómódu gazda a verseci királyi adóhivatalba.

Hogy erre a jónapotjára sem magyarul, sem németül nem hangzott el az adjon Isten, azzal nem sokat törődött. Bizonyosan sok a dolguk itt az uraknak és nem érnek rá arra, hogy a sok ügyes-bajos ember köszöntését fogadják — gondolta magában. — Bizonyára nem érnek rá arra még akkor sem, ha az ügyes-bajos fél olyan tekintélyes ember, mint ő, Nagyzsám első groszbauere, aki évi jövedelméből könnyű kézzel tudna akár tíz ilyen körmölő urat is kifizetni. De ő, aki nagy vagyona mellett szántáskor maga is mindig ott ballag az eke szarva után és aratáskor sajátkaszájulag vágja mindig a legnagyobb rendet, nagyon is meg tudja érteni, hogy lehet az embernek annyi dolga, hogy még a köszöntés fogadására sem ér rá.

Illedelmesen járul tehát az egyik adótsízt elé és mert magyarul egy szót sem tudott, hamisítatlan sváb dialektusban adta elő a maga mondókáját.

A fiatal adótsízt azonban, akinek még csak most kezd serkedni a bajusza, nagy-mérgesen rámondul a sváb gazdára:

— Magyarul, magyarul! Itt beszélni kell és nem ugatni.

Haupt Mihály csak azért értette meg az adótsízt, mert ezt németül mondta. De mivel abban, hogy nem tud magyarul, ártatlannak tudta magát, nagyon-nagyon megharagudott. Annaira, hogy emiatt egy életre való harag gyülemlt föl szívében az egész magyarság ellen. Mert az ő egyszerű, paraszti szemében ez az éretlen és meggondolatlan, fiatal adótsízt az egész magyarságot képviselte.

Annival inkább fájt neki ez a rámonduló kifakadás, mivel tizennyolc éves korában — s erre ő olyan büszke volt — ő is is fegyverrel küzdött a magyar szabadságért. Mert hogy negyvennyolcban úgy volt a dolga, hogy aki épkezláb sváb férfi csak akadt a Bánátban, az mind fölesküdt a Kossuth zászlói alá.

De most csak nem áll oda, hogy ennek a tejfölös száju „herrisch bagáznak“ ezt elmagyarázza s csak nem alázódik meg az ilyen „tintenlecker“ előtt azzal, hogy arra hivatkozzék, hogy hazafiságáért büntetésből tíz esztendő tölthet súlyos katonasorban és közlegényi minőségben idegen földön: Olaszországban és Galiciában?!

Dühösen sarkon fordult tehát és keserű haraggal a szívében ott hagyta dolgavégezlen az adótsízt és az egész adóhivalt s azontul soha semmiféle magyar hivatalnak a tájára se szagolt. Ha valami dolga akadt volna valamelyik hivatalban, fiskálisra bozta elvégzését. Nem mintha a fiskálisokat szeretete volna, de a világért sem akarta magát még

egyszer kitenni annak, hogy valaki rápirítson azért, amiről nem tehet. Hiszen nem ő az oka annak, hogy nem volt hol és kítől megtanulnia magyarul.

Sok-sok esztendő telt el azóta a kellemetlen eset óta, de csak nem enyhült a haragja a magyarság iránt. Hiába magyarázta neki magyar tanárrá lett urfia, hogy az a tapintatlan, fiatal adótsízt talán nem is volt vérbeli magyar, mert az igazi magyar embernek nem szokása bántani idegenajku honfitársát, vagy hogy talán a túlfeszített munkától ideges volt az a hivatalnok és hogy végre is ez az egy szál ember nem jelenti az egész magyarságot. Az öreg azonban egyre csak azt hajtogatta:

— Engem mert megszegyenyíteni, amiért nem tudok magyarul, holott negyvennyolcban gondolkozás nélkül ajánlottam föl életemet a magyar hazának! Nem akarok többé tudni az ilyenekről, én magyar emberrel többé nem állok szóba.

— De nézze, apám, próbálta meggyőzni az apját a tanár, — most már én is magyar ember vagyok és én, mert állandóan köztük élek, jobban ismerem a magyart, mint édes apám. Nincs a földkerekségen derekabb nemzet a magyarnál. Az idegennel testvériesen megosztja a földjét és minden jogát és különösképen a derék, hazafias sváb fajt szeretik a magyarok. Még az iskolában is mintának állítják oda a svábságot.

Az öreg Haupt Mihály azonban kemény